

čane vdanosti. Mnogo barv in oblik ima jesen; še vsaka bilka se nagne drugače.

V mislih mi je bil človek, ki ga je iznenada, takorekoč ob belem dnevu, pod svetlim opoldanskim solncem obsenčil spomin na starost in smrt. Malenkosten dogodek, ena beseda, en pogled — in zastala mu je sapa ob strahoti spoznanja. Bil pa je človek, oblagodarjen z vsemi dobrotami in lepotami tega sveta. Kamor je pogledal, se mu je odsmehnil smehljaj. Užival je z vrhano mero mladost, ljubezen, srečo; in delil je drugim z obema rokama od svoje preobilice. Ni

Masaccio: Glava Kristusa (s slike Sv. Peter plačuje davek).

se zavedal tega svojega bogastva, bilo mu je kakor voda in zrak; zato ni bil hvaležen nikomur, ne Bogu, ne ljudem. Njegovo srce je bilo polno ljubezni; ljubil je vse stvari in vsaka stvar mu je vračala ljubezen. To vse je bilo kakor ob sebi razumljivo; bil je božji dar, neprošen in nezahvaljen. Tako je živel v solncu in vse bridkosti življenja so šle mimo njega.

Iz tolike sreče pa se je rodila nečimernost. Prav ponevedoma in ponedolžnem je bil zamaknjen vase, v svojo lepo brado, v svoj zvonki glas, v svoje sloko moško teló, v svoje obsežno poznanje življenja, v svojo duhovitost in zgovernost. Čisto naravno se mu je zdelo, da se mu

priklanjajo, da ga ljubijo, da poslušajo verno, kadar govori naglas, da stopijo v stran ter umolknijo smehljaje in pričakovaje, kadar se približa. In nikoli se mu ni zazdelo, da za svojo razsipno ljubezen in dobrotljivost ne zahteva le vrhane mere vdanosti, temveč tudi vrhano mero suženjstva.

Mimogredé, po naključju, brez hude misli so mu nedolžna usta zalučila v lice besedo: »Starec!« Najprej jo je komaj napol razumel, bila mu je tuja, skoraj smešna v svoji odurnosti. Ali zasadila se mu je naravnost v srce in ni je mogel več izdreti. Rana je bila zastrupljena, prečudno hitro se je širila in gnojila. Kolikor bolj je odriival misel, toliko silneje se je zaganjala vanj: »Staraš se, siviš; le malo časa še in poribile se ti bodo žile!« Nečimernost je bila razgaljena in osmešena, samozaupanje se je omajalo, srce je spoznalo grenko sramoto bojazljivosti, neodločnosti, lokave opreznosti, hinavščine. Zdelo se mu je, da stoji neprestano pred sodnikom; neviden je ta sodnik, ali strog je in vseveden. Pred njim se je bal za vsako besedo, strah ga je bilo vsake kretnje; in kolikor bolj je tehtal besedo in meril kretnjo, toliko bolj je bilo oboje nerodno, prisiljeno, neresnično. V ogledalu svojega strahu je ugledal samega sebe in je ostrmel, kakor da se je srečal prvikrat s tem neznanim obrazom; ogledaval se je brez nehanja, ogledalo je zagospodarilo nad njim, ukanilo ga je za svobodo.

Čez noč, kakor iz močvirja, so vzkliše nizkotne strasti, ki jim pod svetlim opoldanskim solncem ni bilo ne prostora, ne življenja. Človeško govorico je hotel slišati, ljudi je hotel videti, poleg sebe jih je hotel imeti, mnogo in tako blizu, da je čutil sapo njih ust; zakaj ljudje so mu bili ogledalo, v katero je strmel, v katerem je razodeval vso lokavost, hudobnost in hinavščino svojega novega bitja. Njegove oči so se čudežno izbistrile; grbo, ki je prej ni opazil, je ugledal zdaj že zdaleč na sami senci; smešnost je zalotil pod najspodobnejšo obleko, greh je zasačil za oltarjem. Noben pogled mu ni bil skrit in vsak mu je bil sumljiv. V bolestiti, ki ga je bičala z jermeni, je pljuval nevoščljivost, natolcevanje in sovraštvo v obraze svojih najbližjih. Ker ni bilo mirú, ni bilo več mere v njem; brez mere je ljubil in koj nato brez mere sovražil, brez mere zaupal, brez mere sumil; preošabno, čeznaravno je mahoma planila kvišku samozavest, planila moč ter še tisto uro treščila v brezno trepetajoče malodušnosti. Darove, ki so mu bili dodeljeni, je delil poprej z obema rokama, delil je od svoje izobilice radost in ljubezen; tudi zdaj